

Remissvar Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68)

Länsstyrelsen i Västerbottens län, härafter Länsstyrelsen, överlämnar härmed sitt yttrande på remissen för betänkandet *Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap*.

Sammanfattning

Länsstyrelsen konstaterar att utredningen gjort en god insats utifrån den komplexitet som finns i uppgiften men också de facto att byggnads- och reparationsberedskap är en av de framgångsfaktorer som verkligen visat sig ha stor betydelse i kris- och krigszoner. En erfarenhet från Rysslands invasion och krigsföring i Ukraina är att det är nödvändigt med en god förmåga och en beredskap att skyndsamt reparera men även bygga och anlägga totalförsvarsviktig infrastruktur.

Länsstyrelsens synpunkter i korthet.

- Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att försörjningsanalys är en förutsättning för en robust försörjningsberedskap. Av vikt är att framtida processbeskrivning för försörjningsanalys på ett tydligt sätt visar hur kommunernas behov ska omhändertas.
- Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om införandet av ett system för försörjningsberedskapsavtal, även kallat F-avtal, för tillämpning av avtal som inte omfattas av ordinarie upphandlingsregler.

- Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det krävs en särskild satsning från statens sida om en byggnads- och reparationsberedskap ska finnas på plats inom fem år.
- Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det kommer finnas behov av samordning av byggnads- och reparationsberedskapen på regional nivå samt tillförandet av ekonomiska resurser för att lösa ut detta.
- Länsstyrelsen har med intresse läst bilaga 3 och välkomnar initiativet med att ta fram exempel på förutsättnings- skapande åtgärder och arbetsspår för att uppnå nationell likriktning.

Länsstyrelsens synpunkter

2.4 Hur bör en ändamålsenlig försörjningsanalys utformas?

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att försörjningsanalyser är en förutsättning för en robust försörjningsberedskap. Eftersom ett stort antal aktörer på olika nivåer behöver medverka i analyserna, och vissa aktörer antas behöva medverka i analyser inom flera sektorer, ser Länsstyrelsen att metoder bör standardiseras i den mån det är möjligt, och att detta bör göras skyndsamt. Länsstyrelsen är av uppfattningen att det är en stor utmaning att få ett objektiva och jämförbara resultat när information aggregeras utifrån underlag som tagits fram genom olika metoder. Vidare innebär det sannolikt en belastning för aktörer som blir involverade i försörjningsanalyser inom flera sektorer om metoderna som används skiljer sig åt allt för mycket.

Utredningen berör inte hur kommunernas behov ska beaktas i försörjningsanalyserna. Den kommunala verksamheten är en grundval i det civila försvaret och antas också stå för en betydande del av det civila försvarets försörjningsbehov inom flertalet sektorer. Det är viktigt att en framtida processbeskrivning för försörjningsanalyser på ett tydligt sätt visar hur kommunernas behov ska omhändertas. Eftersom Länsstyrelsen är den myndighet som samlar företrädare för staten i respektive län, och utgör en länk mellan den nationella och lokala nivån, bör Länsstyrelsen ha en samordnande roll i arbetet med försörjningsanalyser på regional

nivå. En sådan lösning skulle avlasta kommunerna och samtidigt ge Länsstyrelsen bättre förutsättningar att utöva sitt geografiska områdesansvar i förhållande till försörjningsberedskapen.

2.5.2 Skogsindustrin alltjämt viktig både för det ekonomiska försvaret och för försörjningsberedskapen

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning gällande skogsindustrins betydelse ur beredskapshänsyn. Därtill uppmärksammar Länsstyrelsen att skogsindustrin har hemvist i minst tre av beredskapssektorerna, energiförsörjning, utrikeshandel samt industri, byggande och handel. Detta påstående grundas på det faktum att cirka 80 procent av skogsnäringens produkter exporteras och utgör cirka 10 procent av Sveriges handelsbalans samt att skogsråvaror är väsentliga för produktion av byggmaterial och den bioenergi som används till fjärrvärme, drivmedel, och elproduktion. Skogsindustrin är därmed tvärsektoriell och eventuella kommande försörjningsberedskapsåtgärder bör därför samordnas av ansvariga sektorsmyndigheter.

3 Nya samverkansformer mellan företag och offentliga aktörer

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om införandet av ett system för försörjningsberedskapsavtal, även kallat F-avtal, för tillämpning av avtal som inte omfattas av ordinarie upphandlingsregler. Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning om att utformningen av det nya systemet inte får medföra omotiverade konkurrensfördelar för företag som ingår F-avtal. Den konkurrensfördel som kan tänkas medfölja F-avtalen är främst en ökad robusthet som innebär att berörda företag i högre utsträckning kan upprätthålla sin verksamhet vid störningar. Länsstyrelsen ser att en sådan konkurrensfördel är acceptabel.

Länsstyrelsen vill också tillägga att det kan behövas flexibilitet och geografisk anpassning utifrån att Sverige präglas av stora geografiska variationer vad gäller infrastruktur, klimat och näringslivsstruktur. Den nationella modellen för försörjningsberedskap behöver således vara flexibel nog att kunna anpassas till olika regionala förutsättningar, särskilt i glesbygd och områden med långa transportavstånd.

4 En modern byggnads- och reparationsberedskap

Det Norra civilområdet, som Västerbotten ingår i, utgör ett viktigt område för militära transiteringar och civila logistikkedjor, i synnerhet till och från Nordkalotten. Det är åtskilliga mil väg och järnväg vars framkomlighet måste kunna upprätthållas i hela hotskalan. Länsstyrelsen välkomnar därför särskilt utredningens förslag som syftar till att återupprätta en byggnads- och reparationsberedskap. En aspekt som Länsstyrelsen särskilt vill lyfta är kompetensförsörjningen på området. Inom byggbranschen är beroendet av utländsk arbetskraft stort vilket utgör en sårbarhet i ett beredskapshänseende. Samverkansstrukturer och planer är viktiga, men om det saknas personal som kan utföra det arbetet vid kris och höjd beredskap saknas också i praktiken förmåga.

4.3 Förslag för en modern byggnads- och reparationsberedskap

Länsstyrelsen har inga synpunkter på utredningens förslag om att inrätta ett kansli för byggnads- och reparationsberedskap (BRB-kansli) och att detta ska placeras under Tillväxtverket. Eftersom Tillväxtverket i sitt ordinarie uppdrag huvudsakligen arbetar mot regionerna vill dock Länsstyrelsen betona att arbetet på det här området behöver samordnas av statliga aktörer, vilket på regional nivå innebär Länsstyrelsen.

Vidare delar Länsstyrelsen utredningens bedömning att det krävs en särskild satsning från statens sida om en byggnads- och reparationsberedskap ska finnas på plats inom fem år. Eftersom byggnads- och reparationsberedskap är ett nytt område inom beredskapsplaneringen, och arbetet berör så väl offentliga som privata aktörer, antas behovet av tillförda resurser såväl som styrning och vägledning vara relativt stort.

Utredningen föreslår att myndigheterna inom beredskapssektorn för industri, bygg och handel ges "ett sektorsansvar och ett geografiskt övergripande ansvar" på området. Länsstyrelsen avråder från användning av begreppet "geografiskt övergripande ansvar" då det lätt kan förväxlas med begreppet *geografiskt områdesansvar*, ett begrepp som avser det ansvar som finns hos regeringen, länsstyrelser och kommuner. Det torde räcka att ge myndigheterna ett sektorsansvar eftersom sektorsansvaret skär vertikalt genom nivåerna i systemet.

4.3.3 Kommuner, regioner, länsstyrelser, civilområdesansvariga länsstyrelser samt berörda beredskapsmyndigheter behöver tillföras resurser

Länsstyrelsen välkomnar utredningens förslag om att bland andra länsstyrelser, kommuner och regioner ska tillföras ekonomiska resurser för att upprätthålla beredskap och samordna åtgärder inom byggnads- och reparationsberedskapen. Eftersom det är ett nytt område har Länsstyrelsen svårt att bedöma omfattningen av antal årsarbetskrafter, både inom den egna myndigheten och hos andra aktörer i länet. Klart är dock att en snabb förmågeutveckling på området skulle gynnas av en resursförstärkning till ansvariga aktörer. Vidare kan det underlätta för aktörer, framför allt kommuner, om tillförda ekonomiska resurser medger nyrekrytering av en heltidstjänst. Annars finns en risk att tillförda ekonomiska resurser inte kan omhändertas fullt eftersom belastningen på befintlig personal i regel är stor och det kan vara svårt att skapa utrymme för nya uppgifter. Denna utmaning är särskilt påtaglig i mindre kommuner.

Länsstyrelsen delar även utredningens bedömning att det kommer finnas behov av samordning av byggnads- och reparationsberedskapen på regional nivå. Utredningens förslag om en resurs till respektive län skulle även innebära att det finns ett nationellt nätverk vilket i sig blir en styrka för samordningen.

Slutligen bör en grundläggande förmåga att upprätta en lägesbild över behov, samt prioritera och fördela resurser, finnas hos geografiskt områdesansvariga aktörer på alla nivåer i systemet.

5 Kol, olja och naturgas

Länsstyrelsen instämmer i Energimyndighetens och utredningens bedömning att Sveriges beredskapsbehov av drivmedel i första hand bör tillgodoses med robusta försörjningssystem, en utökad lagring av drivmedel, samt en utbyggd nationell produktion av förnybara drivmedel.

6 RISE

Länsstyrelsen instämmer med utredningens förslag att RISE samhällsuppdrag bör utökas genom att bolaget ska upprätthålla verksamheten inom industriforskning i institutsform, provning och certifiering även under fredstida kriser, höjd beredskap och krig.

Under Rysslands krig mot Ukraina har produktomställning, produktutveckling varit en framgångsfaktor. RISE uppdrag behöver dock tydliggöras och att RISE vidtar de planeringsåtgärder, utifrån typscenarier exempelvis: *Utgångspunkt för totalförsvar*¹, och även ges möjlighet att delta vid övningar som genomförs på både regional och nationell nivå varefter uppdraget framskrider.

Länsstyrelsen ser emellertid att finansiering av uppdraget måste utformas på ett sätt som inte innebär att myndigheter och kommuner får stå för kostnaderna. Finansiering av uppdraget bör företrädesvis ske genom EU-medel, genom något av Natos investeringsprogram, eller genom att RISE ges en egen budget.

Övrigt

Länsstyrelsen gör bedömningen att med viss justering av bilaga 3 går flertalet av åtgärderna att implementera i befintlig nationell struktur och Länsstyrelsen välkomnar initiativet.

Beslut om yttrande

I detta ärende har Landshövding Helene Hellmark Knutsson beslutat. Ärendet har beretts av Linda Hällgren.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret längst ner på första sidan.
